

izvedelo, da je to gospa Zieboldova, Rusinja, katera slovi radi svoje čarodejne moči ter ima pripomoči kraljici, da dobi otroka. Ta zadeva pa je sploh po mestu javna skrivnost.

Eksplozija. Iz Filadelfije brzobjavljajo: Parnik „Etelka“ je videl v noči 7. p. m. 41. stopinjo severne širine in 59. stopinjo zahodne dolžine, kako se je potapljala goreča ladija. Ko je prišel parnik v bližino ni bilo o ladiji, niti o moštvu ni sluha, ni duha več.

Na smrt obsojen. Milansko protno sodišče je obsodilo necega Ludovika Grenotte-a zaradi sokrivde pri umoru kralja Umberta na dosmrtno ječo, a samo in contumaciam, ker ne ve, kje se Grenotte nahaja.

Galanten redar. Iz Dublina piše „Irish Cyclist“: Neki redar je ustavil mlado kolesarico, ker se je vozila po prepovedani poti, ter jo je pozval, naj mu pove svoje ime in stanovanje. Kolesarica je proseče pogledala strogega varuha postave ter moledovala: „Lepo Vas prosim za to, da me ne naznanite.“ — Galantni redar pa ne obotavlja se, je namežiknil kolesarici ter dejal; „Zapisujem vselej z veseljem ime in stanovanje mladih dam, toda saj ni treba, da bi povedali pravo ime ter pravi naslov, jaz sam bi tega tudi ne storil.“

Gospodarske stvari.

O pomenu in uporabi umetnih gnojil.

Predavanje Dr. Ernesta Kramer-a, docenta na tehniški visoki šoli v Gradcu

(Dalje.)

4. Umetna kalijeve gnojila.

Gnojila, ki imajo kalij, so kalijske soli, od katerih se za gnojila rabi navadno žveplenokisli kalij in klorkalij. Le izvanredno vporablja se fosfornokisli ali solitrnokisli kalij za gnojenje. Od redilnih snovij, ki jih trebajo rastline, odjemlje in si pridržuje zemlja najmočnejše kalijske soli. Najvažnejši izmed vseh kalijskih soli in sicer posebno za Avstrijo je žveplenokisli kalij. Kakor tega pri nas v prodaji nahajamo, ima to gnojilo 90—95% čistega žveplenokislega kalija v sebi; drugih 5—10% odpada navadno na snovi, ki se mu primešujejo. Na Nemškem se prodaja ta sol v ondotnih tovarnah za umetni gnoj z imenom „dvojno-rafinovani-žveplenokisli kalij“; razven tega prodajajo se še manj vredne kalijske soli, ki nimajo toliko kalija v sebi.

Žveplenokisli kalij se v vodi precej lahko raztopi, in se mora kakor vse druge kalijske soli, polagati kolikor le mogoče blizu rastlinskih korenin. Na 1 hektar zadostuje ga 200—400 kilogramov. Cena njegova odvisna je od tega, koliko kalija ima v sebi.

Klorkalij rabijo za gnojenje najbolj na Nemškem; ker ima pa ta vedno več ali manj klornatrija (kubinske soli) primešanega in ker klornatrij čisto slabo vpliva na razvijanje rastlin, se tudi ne da najboljšo priporočati.

Konečno omenimo, naj še eno kalijsko sol, ki je za kmetijstvo posebne važnosti, namreč takozvani

kajnit. Dobivajo ga pri Stassfurtu na Nemškem in sicer na rudarski način; izkopavajo ga in ga prodajajo potem zmletega. Kajnit ima 20% žveplenokislega kalija, zraven pa še 30% žveplenokisle magnezije in 35% navadne soli. V Avstriji dobivati ga zamoremo le z dovoljenjem in zmešanega s Thomasovo žlindro z imenom „denaturovani kajnit.“

Vslednjem času je c. kr. avstrijski erar v onih kajnitskih jamah v Kaluži na Gališkem, katere so poprej enkrat že opustili, zopet jel kopati, tako da sedaj tudi v Avstriji lahko dobivamo kajnit.

Toda predaleč bi zabredli, ako bi hoteli navajati še druge razne kalijske soli, ki so na prodaj; za naše razmere je v prvej vrsti žveplenokisli kalij najbolj priporočljivo in najizvrstnejše umetno kalijevo gnojilo.

Makega pomena pa so umetna gnojila za kmetijstvo?

Umetna gnojila ne morejo nikdar in nikoli popolnoma nadomeščevati živinskega gnoja; slednji ima namreč vse rastlinske redilne snovi v sebi; umetna gnojila pa le posebno važne kakor: dušec, kalij in fosfornovo kislino. Razven tega ima živinski gnoj ono moč, da fizikalčna svojstva zemlje lahko izboljšava, kar se z umetnim gnojem ne more doseči; umetni gnoj je vendar le vsled tega tem večjega pomena, ker združen z živinskim gnojem izvrstno upljiva na rastlinsko rast.

Pomen umetnih gnojil za poljedelstvo lahko zdrušimo v te le točke:

1. S pomočjo umetnih gnojil zboljšati zamoreme hitro in lahko plodovitost zemlje in dobroto poljskih pridelkov. Umetna gnojila so rastlinam, rastočim v slabi zemlji, izvrstni pripomoček, da dobro vspejajo.

Najprimernejše vrste krompirja. Ako hočemo pridelke po naših njivah zboljšati in na ta način pomnožiti dohodke iz poljedelstva, potem je treba, da izkoriščamo novejšo izkušnje, da sejemo le dobra semena in da pridelujemo take rastlinske vrste ali sorte ki bogato rode in dajejo sploh boljše pridelke kakor domače. To velja za vse kmetijske rastline še posebno pa za krompir. Znano nam je, da imamo na stotine krompirjevih vrst in da ni kmetijske rastline, ki bi bila v svojih lastnostih tako različna kakor je krompir zlasti kar se tiče rodovitnosti. Res je sicer, da je tudi pri krompirju pridelek pred vsem odvisen od dobre ali slabe letine, od gnojenja, zemlje itd., ali vendar je resnica, da različne krompirove vrste v enakih okolnostih prav različno rode. Imamo vrste ki dajejo komaj osemkratno seme nazaj, pa tudi take, ki dajejo petnajstkratni pridelek in še več. To pa ni vseeno za nas ali dobimo na 1 ha po 250 q krompirja ali pa le 125 q ali pa še celo manj. Ako si hočemo zboljšati pridelke pri krompirju, moramo pred vsem na to gledati, da pridelujemo kolikor moči rodovitne vrste, kajti čim več je pridelka, tem več je čistega dohodka. Prav tako moramo v današnjih razmerah gledati tudi na to, da pridelujemo krompir, ki je trden proti boleznim, ki ne gnije in ne trpi po krompirjevi plesni. Znano nam je, da krompir

napadajo posebno v mokrih letih razne bolezni na krompirju. Med temi je posebno nevarna krompirjeva plesen, tisti palež, ki v kratkem času uniči cimo in se razširi tudi na gomolje. Proti tej bolezni imamo precej dobro sredstvo v pravočasnem kropnjenju z raztopino modre galice in apna; ali kakor nas uče dosedanje izkušnje, ni pričakovati, da bi se naši gospodarji tako poprijeli tega škropljenja, kakor so se ga poprijeli pri trtah. Mnogo je pa tudi takih bolezni pri krompirju, ki napadajo le gomolje in se v vlažnih letih razširjajo le po zemlji. Zaraditega nam proti vsem tem boleznim ostane kot najvažnejši pripomoček to, da sadimo vrste, ki so trdne in ne občutljive za take bolezni. Seveda je pri odbiranju krompirjevih vrst gledati tudi še na druge dobre lastnosti, zlasti na to, da so okusne in cenjene v trgovini in da se dobro ohranijo čez zimo in ostanejo okusne do novega pridelka. Če pregledujemo naše domače vrste, vidimo, da ne ustrezajo tem zahtevam, ker so ali premehke in preveč občutljive za bolezni, ali nam pa dajó le srednje pridelke. Naš domač rumeni krompir ima to napako, da je močno podvržen gnilobi in da tudi premalo rodi. Res, da je prav okusen, ali to ne zadostuje v današnjih razmerah. Tudi ribničan je močno opešal. Ta vrsta je sicer sloveča zaradi svojega dobrega okusa, ali kaj nam pomaga dobor okus, če pa premalo rodi in nam še ta pridelek rad gnije? V zadnjih letih se je pri nas močno razširil ameriški krompir onejidovec, in sicer po vsi pravici. Ta krompir močno rodi, je okusen in trden proti boleznim in zasluži, da ga tudi naprej pridelujemo. Po nekterih krajih se je pa že precej sprevrgel in bo treba seme nanovo dobiti, da se ohrani njegova bogata rodovitnost. Prav rodoviten je tudi orjaški modri krompir, ki se pa za saditev ne priporoča, ker postane pozimi na enem koncu popolnoma steklast (glažast, žajfast). Takisto malovreden je krompir carinja, ki se je že tu in tam začel saditi. Ta krompir je zelo debel in navidez prav rodoviten, vresnici je pa rodovitnost njegova le srednja, okus pa prav slab. Razen tega je ta vrsta tudi gnilobi podvržena. Prav dobro se pa sponaša Agnelijev biser, ki se že nekaj let sadi pri naprednejših gospodarjih. Ta vrsta se odlikuje po svoji bogati rodovitnosti, po dobrem okusu in po svoji trdnosti nasproti raznim boleznim, in zasluži zaraditega, da jo tudi še naprej pridelujemo. Te vrste so pri nas najbolj razširjene, in zato sem jih tudi na krotko označil. Kakor rečeno, imamo pa na stotine drugih vrst, ki se nam prigoročajo zastran svojih odličnih lastnostij. Da se prepričamo o prednosti teh vrst, zlasti takih, ki so v zadnjem času vzgojene, je potrebno, da delamo poskušnje kajti le pravilno napravljene poskušnje nam kažejo, katera vrsta je za naše kraje primerna in katera ne.

(Konec prihodnjič.)

Loterijske številke.

Trst, dne 16. novembra: 32, 39, 27, 76, 25.
 Gradec, dne 23. novembra: 44, 22, 63, 52, 67.

Stev. 47440.

Razglas.

Z ozirom na razglas deželnega odbora od oktobra meseca letošnjega leta štev. 39232 zadevajoč naročitve na ameriške trte iz združenih držav in deželnih trtnic, se tem potom daje na splošno znanje, da je deželnemu odboru na razpolago stoječi trsni material že popolnoma pošel, se toraj na še dohajajoča naročila ne bode zamoglo nič več ozirati.

GRADEC, dne 23. novembra 1901.

Od štajerskega deželnega odbora.

Učenec se sprejme

v trgovino pri Vidu Mory-Ju trgovcu v Šmihelu nad Pliberkom.

Meščanska parna žaga.

Na novem lentnem trgu (Lendplatz) v Ptujju zraven kralnice in plinarske hiše postavljena je nova parna žaga vsakemu v porabo.

Vsakemu se les hlodi i. t. d. po zahtevi takoj razžaga. Vsakdo pa sme tudi sam oblati, vrtati in spahati i. t. d.

Dva kovaška učenca ki sta okoli 17 let stara, in imata veselo se učiti kovačije (motke, sekire izdelovati), sprejmeta se v učenje na tri leta. Hrano obleko in bolniško kaso ves čas prosto. Vpraša se pri: Franc Pristovniku kovaču v Oplotnici pri Poličanah.